

Rešenja zadataka - Decembar 2006

Zadatak 1

Taktna frekvencija procesora X iznosi 1 GHz. Za izvršenje *integer* operacija potreban je 1 taktni period, za memorijske operacije potrebna su 2 takta, a za *floating point* operacije potrebna su 4 takta. Na procesoru X izvršava se program koji se sastoji od 35% *floating point* operacija, 30% memorijskih operacija, i 35% *integer* operacija.

Pretpostavimo da ste projektant procesora Y koji prilikom izvršenja istog programa ima bolje performanse od procesora X. Za poboljšanje performansi postoje dve mogućnosti:

1. Povećanje taktne frekvencije na 1.2 GHz, pri čemu se trajanje memorijskih operacija povećava i iznosi 3 taktne intervale.

2. Smanjenje taktne frekvencije na 900 MHz, pri čemu se trajanje *floating point* operacija smanjuje i iznosi 3 taktne intervale.

Izračunati ubrzanje za oba slučaja i na osnovu toga doneti odluku o tome koja je opcija bolja.

Odgovor:

Procesor X:

$$\text{CPI} = 1 * 0.35 + 2 * 0.30 + 4 * 0.35 = 0.35 + 0.60 + 1.40 = 2.35 \text{ cycles/instruction}$$

Procesor Y - opcija 1:

$$\text{CPI} = 1 * 0.35 + 3 * 0.30 + 4 * 0.35 = 0.35 + 0.90 + 1.40 = 2.65 \text{ cycles/instruction}$$

Procesor Y - opcija 2:

$$\text{CPI} = 1 * 0.35 + 2 * 0.30 + 3 * 0.35 = 0.35 + 0.60 + 1.05 = 2.00 \text{ cycles/instruction}$$

Vreme trajanja "prosečne" instrukcije (sekunde/instrukcija) može se odrediti deljenjem CPI-a (broj_taktova/instrukcija) i taktne frekvencije (broj_taktova/sekunda):

$$\text{Procesor X: } 2.35 / 1.0 = 2.35 \text{ ns/instrukcija}$$

$$\text{Y - opcija 1: } 2.65 / 1.2 = 2.21 \text{ ns/instrukcija}$$

$$\text{Y - opcija 2: } 2.00 / 0.9 = 2.22 \text{ ns/instrukcija}$$

Onda izračunavamo ubrzanje kao:

$$\text{Y - opcija 1: } 2.35 / 2.21 = 1.063$$

$$\text{Y - opcija 2: } 2.35 / 2.22 = 1.059$$

Znači "procesor Y - opcija 1 je 6.3% brži od procesora X, a procesor Y - opcija 2 je 5.9% brži od procesora X" ili "procesor Y - opcija 1 je 1.063 puta brži od procesora X, a procesor Y - opcija 2 je 1.059 puta brži od procesora X".

Zadatak 2

Razmotriti sledeći aritmetički izraz:

$$D = A * B - C;$$

$$E = (D + B) * A * B;$$

gde su promenljive A, B i C adrese memorijskih lokacija u kojima su inicijalno smešteni izvorni operandi, a D i E predstavljaju određene memorijske adrese u koje se upisuju dobijeni rezultati.

Napisati najoptimalniji pseudo-assembly kod date sekvence za sledeće tipove procesora:

1) arhitektura procesora je tipa registar-u-registar a koriste se tro-adresne instrukcije; za obraćanje memoriji koriste se *Load* i *Store* instrukcije.

2) arhitektura procesora je tipa memorija-u-memoriju a koriste se tro-adresne instrukcije.

3) arhitektura procesora je tipa memorija-u-memoriju a koriste se dvo-adresne instrukcije.

4) arhitektura procesora ima jedan akumulator a koriste se jedno-adresne instrukcije.

Pretpostaviti da su sve vrednosti podataka obima 4 bajta, za opkod je potreban 1 bajt, za memorijsku adresu 2 bajta, a registri se specificiraju sa 4 bita (pola bajta). Takođe pretpostaviti da instrukcije moraju biti celobrojni umnošci bajtova. Za sva četiri slučaja (za svaku instrukciju) odrediti veličinu koda u bajtovima, kao i potreban broj bajtova za smeštanje svih podataka u memoriju.

Odgovor:

1)

Instrukcija	Veličina koda (bajt)	Veličina mem. podat. (bajt)
load R1, A	4	4
load R2, B	4	4
mul R1, R1, R2	3	
load R3, C	4	4
sub R3, R1, R3	3	
store D, R3	4	4
add R2, R3, R2	3	
mul R1, R2, R1	3	
store E, R1	4	4
Ukupno:	32	20

2)

Instrukcija	Veličina koda (bajt)	Veličina mem. podat. (bajt)
mul T, A, B	7	12
sub D, T, C	7	12
add L, D, B	7	12
mul D, L, T	7	12
Ukupno:	28	48

3)

Instrukcija	Veličina koda (bajt)	Veličina mem. podat. (bajt)
mul A, B	5	8
mov T, A	5	8
sub A, C	5	8
add A, B	5	8
mul A, T	5	8
mov E, A	5	8
Ukupno:	30	48

4)

Instrukcija	Veličina koda (bajt)	Veličina mem. podat. (bajt)
load A	3	4
mul B	3	4
store L	3	4
sub C	3	4
store D	3	4
add B	3	4
mul L	3	4
store E	3	4
Ukupno:	24	24

Zadatak 3

Unutrašnja petlja date programske sekvence na C-u može se napisati na asemblerskom jeziku mikroprocesora MIPS na sledeći način:

```

sum = 0;
for (int i = 0; i < max; ++ i) {
    sum += A[i] * B[i];
}

LOOP: add $3, $3, 4
      lw $5, -4($3)
      add $4, $4, 4
      lw $6, -4($4)
      mul $7, $5, $6
      add $8, $8, $7
      bne $3, $9, LOOP

```

Pretpostaviti da se sekvenca izvršava na protočnoj mašini sa 5 stepena koji obavljaju sledeće funkcije:

- F - pribavljanje instrukcije
- D - dekodiranje instrukcije i određivanje uslova grananja
- E - pribavljanje operanada i izvršenje operacije
- M - pristup memoriji
- W - upis rezultata u određeni registar

Nacrtati vremenski dijagram izvršenja date sekvence. Odrediti CPI petlje (steady state CPI) uzimajući u obzir trajanje jedne iteracije (vreme od početka jedne do početka druge iteracije).

Odgovor:

Inst	iter	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2
Add	N	F	D	E	M	W																	
Lw	N		F	D	S	S	E	M	W														
Add	N			F	S	S	D	E	M	W													
Lw	n						F	D	S	S	E	M	W										
Mul	n							F	S	S	D	S	S	E	M	W							
Add	n									F	S	S	D	S	S	E	M	W					
Bne	N												F	S	S	D	E	M	W				
Add	N+1															S	F	D	E	M	W		

CPI = 16/7

Zadatak 4

Brzina rotacije diska je 6000 obrtaja/minut. Prosečno vreme pozicioniranja glave diska na željenu pistu (*seek time*) iznosi 15 ms. Svaka pista ima 256 sektora, a sektor je veličine 512 B. Disk je povezan sa memorijom preko U/I magistrale. Propusnost U/I magistrale je 4 MB/s. Disk ima implementirano disk-keš, kao bafer memoriju, za privremeno smeštanje podataka. Disk keš omogućava dvostrani pristup u jednom trenutku. Prvi sa diska ka disk-kešu, a drugi sa disk-keša, preko U/I magistrale, ka memoriji računara. Oba načina prenosa su dvosmerna.

- a) Odrediti maksimalnu propusnost diska ne uzimajući u obzir propusnost magistrale, vreme pozicioniranja i latenciju diska. Odrediti minimalno vreme (u sekundama) potrebno za prenos 40 MB podatka sa diska.
- b) Koliko vremena je potrebno za prenos sekvencijalnog podatka veličine 128 kB sa diska u memoriju? Pretpostaviti da su podaci sekvencijalno memorisani na jednoj pisti.
- c) Koliko vremena je potrebno za prenos bloka podatka veličine 128 kB sa diska u memoriju? Pretpostaviti da su podaci locirani po sektorima koji su slučajno raspoređeni na disku.

Odgovor

a) Da bi se postigla maksimalna propusnost diska posebno je da se podaci sa piste čitaju sekvencijalno i da se ne uzima u obzir vreme pozicioniranja i latencija.

Za vreme jedne rotacije koja traje $\frac{60\text{s}}{6000\text{ obrtaja}} = 10\text{ ms}$ disk može da pročita jednu pistu čija je veličina

$$256 * 512\text{ B} = 128\text{ kB} . \text{ Prema tome, propusnost diska je } \frac{128\text{ kB}}{10\text{ ms}} = 12800\text{ kB/s} = 12.8\text{ MB/s} .$$

Međutim, U/I magistrala predstavlja „usko grlo“ sistema i ima propusni opseg od 4 MB/s, pa je za prenos bloka podataka veličine 40 MB potrebno minimalno 10 s.

b) Brzina prenosa podataka je ograničena U/I magistralom pa je

$$t_{\text{seek}} + t_{\text{rotation}} + t_{\text{transfer}} = 15\text{ms} + \frac{60}{2 * 6000}\text{s} + \frac{128\text{KB}}{4\text{ MB/s}} = 15\text{ms} + 5\text{ms} + 32\text{ms} = 52\text{ms}$$

c) Kao i u prethodnim slučajevima, vreme pozicioniranja (t_{seek}) je 15 ms. Jedna rotacija traje 10 ms jer je rotaciona brzina 6000 obrtaja/minut, ili 100 obrtaja/sekundi. Latencija diska odgovara polovini rotacije i iznosi 5 ms. Za veličinu podatka od 128 kB potrebno je $2^{(17-9)} = 2^8$, odnosno 256 sektora.

Vreme potrebno da se pročita jedan sektor (t_{transfer}) je $10\text{ms} * (1/256) = 0.04\text{ms}$. Vreme potrebno U/I magistrali da prenese jedan sektor iznosi $512\text{B}/4\text{MB} * 1\text{s} = 0.128\text{ms}$. Ovo vreme je duže ali se može preklopiti sa vremenom pozicioniranja i vremenom latencije narednog sektora.

Ukupno vreme pristupa disku za svaki od prvih 255 sektora je

$$t_{\text{seek}} + t_{\text{rotation}} + t_{\text{transfer}} = 15\text{ms} + 5\text{ms} + 0.04\text{ms} = 20.04\text{ms}$$

Ukupno vreme pristupa disku za poslednji sektor je

$$t_{\text{seek}} + t_{\text{rotation}} + t_{\text{transfer}} = 15\text{ms} + 5\text{ms} + 0.04\text{ms} + 0.128\text{ms} = 20.168\text{ms}$$

Ukupno vreme potrebno za prenos 128 kB slučajno smeštenog podatka sa diska u memoriju iznosi

$$20.04 * 255 + (15 + 5 + 0.168) = 5130.368\text{ms} .$$

Predmetni nastavnik